

Տարելից

Փլատակներու բեռին տակ անչափ
սիրտս

ճզմուած

կը տքայ անգօր

քայքայում այսքան...

տառապանք այսչափ...

տազնապը դարձեալ կը տիրէ այսօր

Քայլերս ծանր

Կ'ելլեմ զառիվեր

- նոյն զառիվերը՝ դարերէ ի վեր -

Ճամբան քարուքանդ

կոտրած

քարքրոտ

նոյն ճանապարհը փոշոտ

ու փշոտ

Յաղթանակ է սա
մռայլ, ցաւագին

Էւ ցաւ անհատնում
անհուն
ահագին
Յաղթանակ է սա...
ողջերուն՝ ամօթ
թող ներէ մեզի Մարտիկն Անծանօթ

Քրտինքը դէմքիս վրայ կը ծորայ
կպչուն ու կեղտոտ
քրտինքը ցեխոտ
ձայն մը շատ հեռուէն բան մը կը գոռայ
իսկ ճամբուն մէջտեղ՝ լայն փոսեր
Էւ խոտ

(Ու ես կը յիշեմ գիշերն այդ թախածո...)

Ամեն մեկ քայլը միսեն ետք տանջանք
 կը բարձրանամ վեր
 աչքերս՝ գետնին
 պէտք է դիմանալ
 անհրաժեշտ է ջանք
 բայց միայն շուքեր
 շուքերու ետին

Մաշած
 սպառած
 սակայն դեռ ոտքի
 - ծունկի պիտի գանք միայն աղօթքի՝ –
 բարձրանալ դարձեալ
 բարձրանալ նորէն
 մութի խորքերէն
 վճռականօրէն

(Գիշեր էր անգույթ
 խաւար անշուկ
 իսկ հեռուն ճիշեր
 լաց ու հեծկլտութ)

Չառիվերը ցից վերջ չունի կարծես
 պետք է բարձրանալ
 - չըլլա՛յ կանգ առնես -
 քրտնաթոր, հեւքոտ
 թէկուզ եւ լալո՛ւ վ
 բարձրանալ վերեւ
 չոր աղբիւրին մօտ

Ետեւ չնայիլ
բայց ինչպէ՞ս

մոռնա՞լ...

այս որքա՛ն վնաս
քանդում ու աւեր

Յաղթանակ է սա

ցաւերէն անդին

բայց ինչքա՛ն աւեր, կորուստներ

անգին

վերքեր անդարման

ողբ ու արտասուք

յաղթանա՞կ է սա

թէ փառաւոր սուգ

Դեպի վեր
 յառաջ
 - բայց ինչպե՞ս մոռնալ -
 քայլ առ քայլ ելլել միայն դեպի վեր

(Ու ես կը յիշեմ այդ գիշերը դեռ...)

Լաւն ու անմեղը յանձնեցինք հողին
 չորս կողմը մութ է
 շուքեր ու խաւար
 բայց վերը, հեռուն

ցոյց կու տան ուղին

գմբեթն ու խաչը
 փարոսներ անմար

Առտուն ալ այստեղ նոյնպէս մութ է միշտ
 արեւին տակ իսկ կ'իշխեն ցաւ ու վիշտ
 մեծերուն համար ուշ է

անհնար

բայց պիտի՛ ապրին

փոքրերուն համար

Եւ պիտի գործեն
 ու պիտի ճքնին
 պիտի մագլցին զառիվերը այս
 պիտի աշխատին
 տքան ու տքնին
 մինչեւ բարձունքին կատարը

անհաս

Արիւնէն յետոյ
 եւ արցունքէն ետք
 հիմա քրտինք է, շատ քրտինք է պէտք
 որպէսզի արեամբ եւ արցունքով լի
 այս հողը դարձեալ ապրի ու ծլի

Քրտինք թանձր ու տաք
 զտող, յորդառատ
 քրտինք որ մաքրէ ամէ՛ն խորթ արատ
 հողին խառնուած
 աղի ցեխ դարձած
 քրտինք որ կ'օժէ հոգին համբարձած

****

*Անտարբերութեան պատը ահարկու
 փլու
 ու թաղեց մատաղներ
 երկու
 այդ պատի յաւերժ խորտակումին մէջ
 յօշոտուած հոգիս կը ցաւի անվերջ*

****

Ո՞վ քանդեց, կոտրեց, այրեց ամէն բան
 ո՞վ շիրիմի պէս փորեց այս ճամբան
 որո՞ւն հաւատալ ...
 մութ առեղծուած
 ամէն բան սո՞ւտ է
 կեղծ ու կեղծուած

Որքա՛ն դիրքին է
 հեշտ է ու աժան
 գանգատիլ միայն, ողբալ մշտական
 կանգնիլ այս ճամբուն վարը կամ կէսին
 մաղձ ու լաց թքել կեանքի երեսին

Ջուր է ամէն բա՛ն
 ծուռ է ամէն բա՛ն
 մենք չենք յանցաւոր այլ ինքը՝ ճամբա՛ն
 չկայ յոյս կամ տե՛նչ
 ետ դառնանք անվե՛րջ
 կամ ալ ճահճանանք մեր արցունքին մե՛ջ

Որքան դիրին է
 որպէս անմիտ բուն
 մութը գուշակել անվերջ, օրնիբուն
 նայիլ այս ճամբուն վարէն
 վիզով ծուռ
 ու ըսել՝ չ'արժեր
 ետ դառնալ... (բայց ո՞ւր)

Իսկ եթէ այդպէս միայն լանք, տքանք
 լոկ վատը տեսնենք ու լաւը մոռնանք
 անարգանք է այդ
 մեղանշում է այդ
 ի դէմ ողջակէզ Սուրբերուն անյայտ

Այս ճամբու կէսին եթէ առնենք կանգ
 ինչո՞ւ այդքան գոհ
 ցաւ ու տառապանք

****

Որտ՞ի մեղադրել
 ո՞վ է յանցաւոր
 այս վայրը ինքնին հարց է տեսաւոր
 չկայ պատասխան
 միայն հանելուկ
 եւ քաղաք մը հին՝ թերածին մանուկ

****

Ընդմիջտ վիրաւոր
 առ յաւէտ անպարտ
                     առեղծուած է այս քաղաքը հին
 մշտապէս մռայլ
 եւ ընդմիջտ հպարտ
                     անգուգական է այս քաղաքն անգին

Այստեղ կան նաեւ հարցեր շատ խրթին
 խառն խնդիրներ խրուած ու խորին
 այստեղ կայ բարդոյթ
 ինքնութեան շփոթ
 փախստականի անդարման ամօթ

«աւելի լաւ էր...»
 բայց սո՛ւս, լռութի՛ւն
 խօսքեր են միայն
 դատարկ
 ապարդիւն

«լաւ էին...», դեհ լա՛ւ
 քիչ մըն ալ լռենք
 իւրաքանչիւրս մեր խաչը կրենք
 յանուն այդ անցած սաստիկ օրերուն
 յանուն հանգիստին ննջեցեալներուն

****

*Ես ինկայ այդ սեւ այդ մութ փոսին մէջ
գոռացի*

լացի

կանչեցի տղոց

*ինկայ քարի պէս սուր քարերուն մէջ
ճանկեցի հողը*

ողբա՛մ մեռելոց

*Նոյն ճամբուն վարն էր
ծայրը՝ վատ կողմէն*

- դեռ նիզակով ալ խոցեցին Կողէ՛ն -

*ինկայ փոսին մէջ
 կոտրած ծնկաչոք
 լացի
 փնտռեցի*

բայց չկար ոչ ոք

Եւ դեռ շատ ուրիշ դէպքեր ողբագին
 դեռ անհատնում է ցան այս քաղաքին
 Մահը առկայ է հոս ամենուրեք
 - Պահպանիչ Ուժեր երկնային՝ ո՞ւր էք -

Ամէն մէկ տան մէջ՝ կորուստ մը անգին
 - տակաւին առկախ պատերազմի գին -
 բայց դեռ նոր զոհեր....
 արկածներ , վթար
 նորանոր բօթեր ընդմիջտ, անդադար

Քաղաքը ամբողջ խորան է ինքնին
ինչպես որ պահ մը դարձած էր բազին
եւ զոհերէն վերջ դէպքերուն անցեալ
նոր մատաղներու պահն է իմացեալ

Դեռ չէ վերջացած այդ բախումը հին
այստեղ կը կռուին դեռ Չարն ու Բարին
եւ պատերազմին իմաստն այդ ծածուկ
խտացած է հոս, այս վայրը յատուկ

Այսպէս, ամէն մէկ նոր զոհ ու մատաղ
պաշտպանն է ամբողջ մնացեալին սաղ
ի դէմ խաւարի կատղած ուժերու
- նաեւ՝ քաւութիւն կարգ մը ողջերու... -

****

Ես ինկայ այդ սեւ փռսին մէջ յանկարծ

*չկայ փրկութիւն
չկայ վերադարձ*

*որք հայր մը փլած
անոր եզերքին
կու լար ու կ'ողբար մահն իր գոյգ, կրկին*

*Քարերուն, հողին, մութին մէջ, իսելառ
փնտռեցի զանոնք
ընկերս կու լար
փնտռեցի ես գոյգ դիակներն այդտեղ
փնտռեցի իմաստ մութին մէջ ահեղ*

Տենդագին տենչանք
 աղօթք
 աղաչանք
 ո՛չ մէկ մեղանչում
 միայն աղերսանք

Երեխայի պէս
 Տէր Աստուած, հաճի՛ս

գտայ ոչ մէկ բան
 դէռ ոչ իսկ ես զիս

*Դուրս ելայ փոսէն
 վիշտի ակօսէն*

այս փոսն ալ օր մը դարձեալ կը գոցէն

*Դուրս ելայ այդ լայն շիրիմէն
 կոտրած
 ծունկերս, ուսս, հոգիս պատռտած
 զանիվերն անդին՝ սեւ մութին մէջ սեւ
 բարձրանալ միայն
 մագլցիլ վերեւ*

*Դուրս ելայ
 առտուն արդէն հեռու չէր
 ոչ ալ այդ ճամբան՝ տանող դէպի վեր
 գրկեցի անհաշտ հայրը՝ ողջ-մեռած
 մարմինն ու հոգին արցունքներով թաց*

*ու բարձրացանք վեր
 դանդաղ քայլերով*

կռուի ու մարտի երգեր գոռալով

****

Մեռնիլը հեշտ է
 ապրիլը դժուար
 թէկուզ չքաւոր, աղքատ ու թշուառ
 պէտք է պահպանել դիրքը մեռնողին
 որ կեանքն իր ցանեց խորքը այս հողին

Քայլերս հաստատ
 կ'ելլեմ զառիվեր
 - նոյն զառիվերը՝ դարերէ ի վեր -

****

Յոգնած, սպառած հեւալով ուժեղ
 ամէն մէկ քայլս միւսէն ծուռ ու շեղ
 ... կը հասնիմ ահա
 հրաշքով կարծես
 այս զառիվերին ծայրը
 վերջապէս

Եւ ահա հասայ
 հասայ հոն, ծայրը
 փշոտ, քարքրոտ այս սրբավայրը

Ու ահա արդէն՝ ջերմ արեւաբաց
 գմբեթն ու խաչը՝ լոյսով ողողուած

Եւ ճամբու կողքին հիմա կ'երեւան
 գործիքներ, սայլակ
 կուպրի մեքենան

Ցամքած աղբիւրէն լոյսեր կը յորդին
 բոյրեր կը ծփան շունչին մէջ օդին
 վերը կը շողայ, նոր լուսաբացին
 Ամենափրկիչ Սուրբ Եկեղեցին

Փլատակներու բեռին տակ հիմա
սիրտս
աննկուն
միայն կը սփռփայ

Կը նայիմ հեռուն խաչին լուսաշաղ
ու խաչ կը հանեմ
էութեամբ խաղաղ

Եւ ահա հասայ
խորունկ կը շնչեմ
եւ քուն իսկ չունիմ որ երթամ ննջեմ

օդին մէջ անթիւ նուրբ բուրմունքներ կան
ուրց, բիւր ծաղիկներ
խոտեր մոզական

Յաղթանակ է սա

ի՛նչ որ ալ ըլլայ

շող մը մնայուն հոս կը պլպլայ

այս քաղաքին մէջ երկնային Լոյս կայ

յաղթանակ է սա

Տէր Աստուած վկայ

Եւ կ'ուղղուիմ գործի

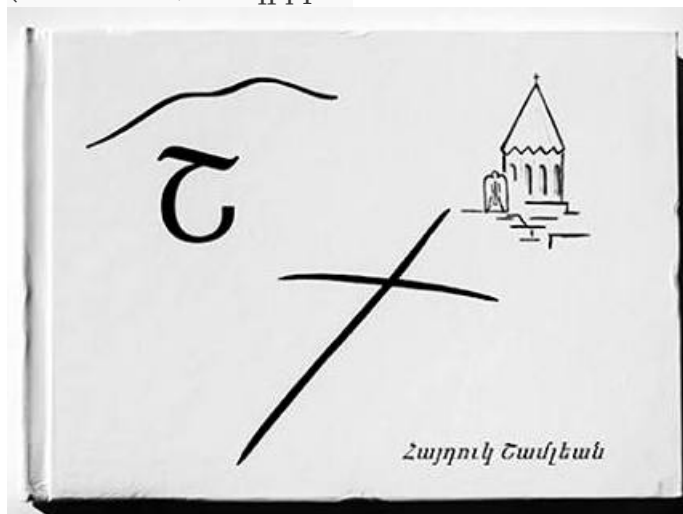
քայլերս հանդարտ

պիտի չթողենք գործը անաւարտ

Մինչ երեխաներ մաքուր ու բարի
 ուրախ, եռանդուն, լոյսերով բերրի
 կը խաղան անդին
 հողին մեջ
 հողով

մեր սուրբ, սրբացեալ, մեր օրհնեալ հողով...

(հատուած, «Շ» գիրքին

. Շ , Ալպաթրոս Հրատարակչութիւն/ Ն.Ա.Մ., Ստեփանակերտ, 2013)